

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
RPO-599333-II-710/08/JM

Warszawa, 15 lipiec 2011 r.

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości

szanowny Panie Ministrze

Wyniki wizytacji przeprowadzonych w ostatnich latach przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w jednostkach penitencjarnych świadczą o systematycznej poprawie warunków socjalno - bytowych wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania. Więziennictwo coraz lepiej radzi sobie również z zapewnieniem każdemu osadzonemu minimum 3 m² powierzchni celi mieszkalnej. Nie towarzyszy jednak temu spadek liczby skarg, jakie wpływają do Rzecznika od osób pozbawionych wolności.

W 2010 roku w ramach problematyki związanej z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków karnych wpłynęły wnioski w 7.233 sprawach (w 2009 r. w 7.158 sprawach). Większość tych wniosków miała charakter skarg od osób pozbawionych wolności i ich rodzin i odnosiła się głównie do niewłaściwego traktowania przez funkcjonariuszy (21%), warunków socjalno - bytowych uwięzienia (18%), opieki zdrowotnej (16%) oraz korespondencji i widzeń (11%). Opisana powyżej tendencja utrzymuje się w 2011 roku.

Rzecznik Praw Obywatelskich w tego typu sprawach dysponuje ograniczonymi środkami. Oprócz środków o charakterze postulatywnym kierowanych do dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych oraz organów nadzoru Służby Więziennej, może jedynie uruchomić przed sądem penitencjarnym postępowanie w przedmiocie skargi skazanego na niezgodną z prawem decyzję komisji penitencjarnej oraz każdego z wymienionych wyżej organów; przy czym na wydane w następstwie postanowienie sądu nie służy zażalenie, a z treści art. 521 k.p.k. wynika, że możliwość wniesienia kasacji przez Rzecznika jest wyłączona.

Kodeksowym narzędziem przeciwdziałania naruszeniom legalności i prawidłowości wykonywania kary pozbawienia wolności oraz tymczasowego aresztowania jest - zgodnie z art. 32 k.k.w. - sędziowski nadzór penitencjarny. Dla realizacji swoich zadań sędziowie penitencjarni dysponują w ramach nadzoru - na podstawie art. 33 - 35 k.k.w. - mocnymi środkami służącymi usuwaniu uchybień w funkcjonowaniu zakładu karnego lub aresztu śledczego. Mogą też udzielać pomocy administracji nadzorowanych jednostek, zwłaszcza w zakresie stosowania przepisów prawa (§ 8 rozporządzenia z dnia 26 sierpnia 2003 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego - Dz. U. Nr 152, poz. 1496 ze zm.).

Rzecznik Praw Obywatelskich posiada niewielką wiedzę o tym, jak w praktyce sprawowany jest sędziowski nadzór penitencjarny. Opiera się ona głównie na wynikach wizytacji oraz badania skarg, przeprowadzonych w jednostkach penitencjarnych przez pracowników podległego mu Biura. Dokonana wówczas analiza sprawozdań powizytacyjnych, które sporządzili sędziowie penitencjarni sprawujący nadzór nad określonymi zakładami karnymi i aresztami śledczymi, wskazuje niejednokrotnie, że nie zawsze dostrzegają oni problemy i nieprawidłowości w funkcjonowaniu nadzorowanych jednostek, które później stwierdzają pracownicy Biura Rzecznika. Nie zawsze też zakresem wizytacji sędziowskiej obejmuje się wszystkie istotne - w świetle norm prawa karnego wykonawczego - obszary działalności tych jednostek, takie jak na przykład: sposób nagradzania i karania dyscyplinarnego osadzonych, praca komisji penitencjarnej, w tym wartość ocen okresowych postępów skazanego w resocjalizacji, realizacja programów oddziaływań na skazanego.

Od wielu już lat Ministerstwo Sprawiedliwości zaniechało informowania zainteresowanych organów państwowych o wynikach sprawowania nadzoru przez sędziów penitencjarnych. Zaprzeszono sporządzania rocznych analiz (ocen) funkcjonowania sędziowskiego nadzoru penitencjarnego (albo analizy te nie podlegają upublicznieniu) oraz organizowania ogólnopolskich spotkań sędziów penitencjarnych. W takich zebraniach uczestniczył Rzecznik Praw Obywatelskich lub jego przedstawiciel. Także na stronie internetowej resortu sprawiedliwości brak jest danych w tym przedmiocie. Nie zawierają ich również coroczne informacje o sposobie przyjmowania i załatwiania skarg i wniosków skierowanych do resortu sprawiedliwości.

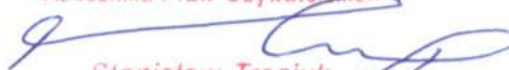
Tymczasem wiedza o problemach polskiego więziennictwa, ujawnianych i rozwiązywanych w wyniku sprawowania sędziowskiego nadzoru penitencjarnego, może być pomocna Rzecznikowi Praw Obywatelskich w wykonywaniu jego ustawowych zadań. Dlatego na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w sprawie sposobu działania oraz warunków doskonalenia w praktyce nadzoru penitencjarnego.

Będę w szczególności wdzięczny za udostępnienie przez resort sprawiedliwości informacji w następujących sprawach:

- 1/jaka była liczba skarg rozpatrzonych w 2010 r. przez sędziów penitencjarnych oraz czego dotyczyły sformułowane w nich zarzuty, w tym zarzuty uznane za uzasadnione;
- 2/jaka była liczba wizytacji przeprowadzonych w 2010 r. przez sędziów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz jakie istotne problemy zostały ujawnione w ich wyniku w poszczególnych jednostkach penitencjarnych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich